

KORXONALARGA INVESTITSİYALARNI JALB QILISH VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI

Umarova Zevi Odilovna

Jizzax politexnika instituti “Iqtisodiyot va menejment”

kafedراسi katta o‘qituvchisi

E-mail: obidova.feruza@bk.ru

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada qurilish korxonalariga investitsiyalarni jalb qilish va unga innovatsion yondashish, bugungi kundagi respublikamizda qurilish va u bilan bog‘liq faoliyat haqida, shuningdek, qurilishning samaradorligini oshirish borasida fikr-mulohazalar bayon etilgan. Qurilish sohasidagi islohotlar, loyihalar, farmon va qaror, ularning samaradorligini oshirishga oid nazariy qarashlar imkon qadar yoritilgan bo‘lib, qurilish sohasini yanada rivojlantirish haqida xulosaviy takliflar ilgari surilgan.

Kalit so‘zlar: qurilish, farmon va qarorlar, investitsiya, loyiha, raqamlashtirish, islohotlar, statistika.

ПУТИ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ В ПРЕДПРИЯТИЯ И ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ

Умарова Зеви Одилевна

Старший преподаватель кафедры «Экономика и управление» Джизакского
политехнического института

obidova.feruza@bk.ru

АННОТАЦИЯ

В данной статье высказываются мнения о привлечении инвестиций в строительные предприятия и инновационном подходе к нему, о строительстве и связанной с ним деятельности в нашей республике на сегодняшний день, а также о повышении эффективности строительства. Максимально освещаются реформы в области строительства, проекты, указы и решения, теоретические взгляды на повышение их эффективности, выдвигаются итоговые предложения по дальнейшему развитию строительной отрасли.

Ключевые слова: строительство, указы и решения, инвестиции, проект, цифровизация, реформы, статистика.

WAYS TO ATTRACT INVESTMENTS TO ENTERPRISES AND INCREASE EFFICIENCY

Umarova Zevi Odilovna

Senior lecturer of the "Economics and Management" department of Jizzakh
Polytechnic Institute
obidova.feruza@bk.ru

ABSTRACT

In this article, opinions are expressed about attracting investments to construction enterprises and an innovative approach to it, about construction and related activities in our republic today, as well as about increasing the efficiency of construction. Reforms in the field of construction, projects, decrees and decisions, theoretical views on increasing their effectiveness are covered as much as possible, and concluding suggestions about further development of the construction field are put forward.

Key words: construction, decrees and decisions, investment, project, digitization, reforms, statistics

Mamlakatimiz iqtisodiyotini modernizatsiyalash sharoitida hududlarda investitsiyalarni samarali boshqarishning dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Shu sababli ham, hududlar iqtisodiyotiga investitsiyalarni yoʻnaltirishda ilmiy asoslangan holda ish tutish, kapital sarmoyalarning qaytishini jadallashtirish, investitsiya loyihalarining ijtimoiy-iqtisodiy samaradorlik jihatlariga eʼtibor qaratish hamda investitsiya mablagʻlarining tarmoq va soha taqsimotiga oid ilmiy tadqiqotlar olib borish muhimdir.

Investitsiyalarni boshqarish jarayoni murakkab boʻlib, bunda barcha omillarni hisobga olish lozim. Fikrimizcha investitsiyalarni boshqarish bu – qabul qilingan strategiya asosida investitsion faoliyatni doimiy ravishda amalga oshirish va resurslar bilan taʼminlanganlik ustidan investorlarning (davlat, korxonalar, xorijiy sarmoyador, fuqaro) nazoratidir.

Yurtimizda bunyodkorlik ishlari yildan yilga kengayib borayotganligi, uzoqni oʻylab qilinayotgan islohotlar, jumladan, mamlakatimizning barcha hududlarida qurilish jarayonlarining bosqichma-bosqich va tizimli amalga oshirilishi fikrimizni tasdiqlaydi. Buning natijasi oʻlaroq qishloq joylarda qurilish ishlarining jadal rivojlanib borayotganligi, sohani keng rivojlantirish, kadrlarda shaffoflikni taʼminlashni taqozo etmoqda.

Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoevning 40 ga yaqin qarori qabul qilindi. Bu saʼy-harakatlarning izchil davomi sifatida davlatimiz rahbarining

2020-yil 13-martdagi Farmonida qurilish sohasidagi islohotlarni yanada chuqurlashtirish, unga investitsiyalarni jalb qilish, byurokratik to'siqlarni cheklash, barcha bosqichlarda shaffoflikni ta'minlash, innovatsion ishlanmalar va ilg'or axborot texnologiyalarini keng qo'llash chora-tadbirlari belgilandi. Xususan, 2021-yil 22-fevraldagi 87-sonli "Kapital qurilishda iqtisodiy islohotlarni chuqurlashtirish chora-tadbirlari to'g'risida, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori kuchga kirdi.

Qurilish korxonalarida ishlab chiqarish xalq xo'jaligining eng yetakchi tarmoqlaridan biri bo'lib, u o'zining bir qancha xususiyatlari bilan boshqa sohalardan tubdan farq qiladi. Bu avvalo, qurilishning sermehnat, serashyo va yaratilgan mahsulotlarning o'z joyida qolishi bilan xarakterlanadi. Qurilish deganda, faqat yangi turdagi mukammal binolar yoki inshootlar qurilishinigina ko'z oldimizga keltirmay, balki mavjud inshootlarni kengaytirish yoki yangi texnologiyani joriy qilish maqsadida binolarni qayta qurish, foydalanish davrini oshirish ularni ta'mirlash ham nazarda tutilishi lozim.

2022 yilda qurilish materiallari sohasida ishlab chiqarish hajmi real o'sishi 5% ga, tashqi savdo 14,9% ga ortdi. Shuningdek, ushbu sohada o'tgan yil jami 1,8 mlrd dollar investitsiyalar o'zlashtirildi, shundan to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar va kreditlar 1,1 mlrd dollarni tashkil etdi. 2022 yil 11 oyi davomida qurilish sohasida erishilgan natijalar va yil yakuniga qadar belgilangan vazifalar O'zbekiston Respublikasida qurilish ishlari hajmi 2021 yilda 95,2 trln. so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2022 yilning 11 oyi davomida 115,1 trln. so'mga yetib, 2021 yil 11 oyiga nisbatan 105,7 foiz o'sishga erishildi.

Jami qurilish ishlarining 58,7% qismi yoki 79,1 trln. so'm qurilish ishlari aynan iqtisodiyotda yangi ishlab chiqarish quvvatlari, turar-joy va boshqa ijtimoiy ob'yektlarni yaratishga qaratilgan. Yangi qurilish ishlarida yirik qurilish tashkilotlarining hissasi 31,8% ni, kichik korxonalar va mikrofirmalarning ulushi 45,1% ni tashkil etdi. Norasmiy sektor jami yangi qurilish hajmining 23,1% qimini tashkil etdi. Amalga oshirilgan qurilish ishlarining 67,8% qismi bino va inshootlar qurish, 21,7% qismi fuqarolik ob'yektlarini qurish va 21,7% qismi esa ixtisoslashtirilgan qurilish ishlari hisoblanadi.

2023 yilda amalga oshirilishi rejalashtirilgan ishlar O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 20 dekabr kunida bo'lib o'tgan Oliy Majlis va O'zbekiston xalqiga Murojaatnomasida qurilish sohasida 2023 yilda amalga oshirilishi ko'zda tutilgan muhim vazifa va yo'nalishlar ko'rsatib o'tildi. Unga asosan:

- Yangi uy-joylar qurish hajmlari 1,5 barobarga oshirilib, 90 mingga yetkaziladi.
- Ikki yil oldin boshlagan imtiyozli shartlarda ipoteka berish davom ettiriladi;

- Birinchi navbatda turar-joyga ehtiyoji bor hamda yosh oilalar uchun eng qulay shartlar asosida uy-joylar barpo etiladi.

2023 yil 1 yanvardan boshlab ushbu tizim to'liq joriy etilishi ko'zda tutilgan. Unga asosan, inson omilisiz elektron tender savdolari o'tkaziladi, hududlarda amalga oshirilayotgan ishlar holati ustidan jamoatchilik nazorati o'rnatiladi, ma'lumotlar real vaqt rejimida jamoatchilik uchun ochiq e'lon qilinadi, insofsiz ijrochilarning reyestri ham ushbu platforma bilan integratsiyalashadi, "shaffof qurilish" milliy axborot tizimining mobil ilovasi ham tashkil etiladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022-2023 yillarda mahallalar infratuzilmasini yanada yaxshilash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi qaroriga asosan, Respublikamizdagi 5284 ta mahallalarda 6007 ta ijtimoiy soha va infratuzilma ob'yektlarida qurilish-ta'mirlash ishlari olib borilib, unga 7046,8 trln.so'm mablag' o'zlashtirilishi rejalashtirilgan. Dastur ichki yo'llardan tortib gaz va yo'l infratuzilmalari kabi dolzarb masalalarni o'z ichiga olgan. Ichki yo'llar bo'yicha 2602 ta ob'yektga 3,3 trln. so'm mablag' yo'naltiriladi. Bundan tashqari, 1848 ta ichimlik suvi ob'yektlari, 498 ta elektr energiya bilan ta'minlash ob'yektlari hamda 72 ta gaz ta'minoti ob'yektlari ko'zda tutilgan. 2022 yil davomida Jizzax viloyatida jami qurilish ishlari hajmi 3431,3 mlrd. so'mni tashkil etib, ushbu ko'rsatkich o'tgan yilga nisbatan 106,5%ga oshdi. Qurilish sohasining yalpi hududiy mahsulot (YaHM)dagi ulushi 13%ni tashkil etdi. Ushbu sohasida mehnat faoliyati bilan shug'ullanuvchi ishchi xodimlarning 2022 yilgi o'rtacha oylik ish haqi 2,524 mln.so'mni tashkil etdi.

Yuqoridagi nazariy va tahliliy mulohazalardan xulosa qilishimiz mumkinki, qurilish sohasiga zamonaviy yondashuvlar inson hayotining farovon kechishi uchun xizmat qiladi. Shunday ekan, barcha rivojlanayotgan sohalar kabi qurilish korxonalariga investitsiya ajratish, innovatsion texnologiyalarni qo'llash iste'molchiga ham, ishlab chiqaruvchiga ham qulaylik yaratadi. Jahon andozalariga mos inshootlarni yaratishda qurilish sohasini raqamlashtirish va menejmentni innovatsion tashkil etish mazkur faoliyatni amalga oshirishdagi qiyinchiliklarni yengillashtirish va tez hamda oson rivojlantirishga imkon beradi.

Shunday qilib, qurilish sohasi hozirgi kun mamlakatimiz iqtisodiyotining isloh qilinishi kerak bo'lgan tarmoqlaridan biridir, yil sayin ortib borayotgan aholini uy-joy bilan ta'minlash davlat miqyosidagi siyosiy masalaga aylandi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasini qurilish tarmog'ini modernizatsiya qilish, jadal va innovatsion rivojlantirishning 2021-2025 yillarga mo'ljallangan strategiyasini tasdiqlash to'g'risidagi" PF-6119 sonli farmoni – 28.11.2020
2. Mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning strategik vazifalari amalga oshirilishi samaradorligi uchun O'zbekiston Respublikasi Vazirlar mahkamasining ma'suliyatini oshirishga doir birinchi navbatdagi chora tadbirlar to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni Jizzax haqiqati. 2019 yil 2 fevral
3. Obidova, F., and Z. Umarova. "FOREIGN EXPERIENCE OF SMALL BUSINESS DEVELOPMENT." Экономика и социум 5-1 (2021): 376-379.
5. Yahyoyevna, O. F. (2023). Factors affecting the formation of innovative potential and its transformation. world economics and finance bulletin, 18, 72-77.
6. Obidova, Feruza Yakhyoevna, and Zebi Odilovna Umarova. "THE ROLE OF INNOVATIVE PROJECTS IN THE MODERNIZATION OF THE ECONOMY." Global Science and Innovations: Central Asia (sm. v knigax) 3 (2021): 25-29.
7. Umarova, Zevi Odilovna, and Feruza Yakhyoevna Obidova. "OUR MORAL VALUES-A FACTOR OF NATIONAL EDUCATION." Global Science and Innovations: Central Asia (sm. v knigax) 5 (2021): 137-140.
8. Obidova, Feruza Yakhyoevna, and Zebi Odilovna Umarova. "IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA INNOVATSION LOYIHALARNING O'RNI." Global Science and Innovations: Central Asia (см. в книгах) 3.7 (2021): 25-29.
9. Umarova, Z. O., and F. Ya Obidova. "SIGNIFICANCE OF FREE ECONOMIC ZONES IN THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY." Actual scientific research in the modern world 2-6 (2019): 53.
10. Турсункулов И. (2022). РАЗРАБОТКА СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА НА ПРЕДПРИЯТИЯХ СТРОИТЕЛЬНЫХ МАТЕРИАЛОВ. Экономика и образование, 23(4), 162–169.
11. Abdukhalilovich, Tursunkulov Inom. "IMPROVING THE MECHANISM FOR MANAGING THE INNOVATIVE POTENTIAL OF CONSTRUCTION ENTERPRISES." World Economics and Finance Bulletin 16 (2022): 64-66.
12. <https://lex.uz/docs/-4689640/>